Нобатгулы РЕЖЕБОВ

ДӨВЛЕТЛИ ДӨВРАН ГЕЛДИ...

/Айдым-сазлы лирики томаша/

Ашгабат-2009 й.

Нобатгулы РЕЖЕБОВ

ДӨВЛЕТЛИ ДӨВРАН ГЕЛДИ…

/Айдым-сазлы лирики томаша/

Гахрыманлары:

1. Гумман - - аспирант, математик,
2. Гөвхер - - геология институтының кичи ылмы ишгәри,
3. Дилбер - - артист гыз,
4. Ожар - - менежер,
5. Бабыр ага - - гожа, көрпе Бабыр,
6. Гарҗан ага - - гожа,
7. Эсенаман - - хеким, җахыл Эсенаман,
8. Бегназар ага - - биолог, Хазар горагханасының ишгәри, 62 яшында,
9. Селби эҗе - - аялы,
10. Хаҗат эҗе - - химик алым,
11. Гүлрух - - геология институтының улы ылмы ишгәри,
12. Сәхет - - онуң адамсы, небитчи,
13. Җоннук Җалай - - дынч алян йигит,
14. Җүмәгүл - - аялы.

Вака бизиң гүнлеримизде хем 1940-нҗы йылда болуп гечйәр.

Ашгабат-2009 й.

БИРИНДЖИ ПЕРДЕ

БИРИНДЖИ ГӨРНҮШ

Перде гөчгүнли овадан саз билен ачыляр. Дүрли ышыклар, ак түссе билен Авазаның, Хазарың гөзеллиги гөркезилип, яш гахрыманлар «Аваза» айдымыны ерине етирйәр. Айдым, танс, шатлык, шовхун асмана галяр.

Аваза… Аваза…
Сөйги ялы овадан,
Җадылы сен ышк ялы!
Аваза… Аваза…
Ак булут дей биналаң,
Ловурдаяр көшк ялы! Аваза… Аваза…

Умман гойнуң учмахдыр,
Гөвүн учҗак-учҗакдыр!
Аваза… Аваза…
Бу дүнйәниң манысы –
Бейик багтың гучмакдыр! Аваза… Аваза…

Ганма ёкдур мәхриңден,
Багтымызың шәхри сен!
Аваза… Аваза…
Гелҗегимиз дей овадан,
Дүнйәң ачык шәхди сен! Аваза… Аваза…

Чыксаң сейли-сейрана,
Йүрек гелйәр хейҗана,
Аваза… Аваза…
Дүнйәң җаханкешделери
Галяр саңа хайрана! Аваза… Аваза…

Дияр-җигер, а сен җан,
Гөрен саңа бендиван,
Аваза… Аваза…
Җахана мешхур болмуш,
Сениң адың-авазаң! Аваза… Аваза…

Айдым тамамланяр, сахна долы ягтыляр. Сахнада геология ылмы институтының кашаң кабинетинде Гөвхер Аламышова хайсыдыр бир ылмы китабы конспектирләп отыр. Гапыдан Гумман гелйәр, ол гызы сынлап, яйданыбрак янына баряр. Саламлашык. Гыз бипарх. Саз пессайлап, сес яңланып башлаяр.

Гумман. Сени гөресим гелип йүрегим үзүлип баряда… Шахыр айтмышлайын, сени гөрүп дуркамам гөресим гелип өлүп барян-да…

Гөвхер */башыны галдырып кинаялы/.* Сен гөрүп-гөрүп бирден мениң гөркүми түкедәйме!

Гумман креслода отуряр.

Гумман. Гөвхер сен аркайын ишләбер. Мен тә дидарындан ганянчам середер отырын. Дунйәде овадан гызлары чекмегиң уссады Веласкесем сени гөрсе аңк болуп, ышка дүшерди! Сени хайсы гудрат бейле сахыпжемал ярадып билдикә? */чете/* Гөрнүп дуран гөзелликлери акыл-хушуңы чашырып баря…пынхан гөзелликлери дагы нәхилекә!?

Гөвхер. Гумман сен гашымда отурсаң, мен ишләп билемок.

Гумман. Сен янымда болмасаң, мен яшап билемок.

Гөвхер. Гумман… *(хайпыгелижи)* Гумман…

Гумман. Гөвхер, мен сени сөййән!

Гөвхер. Сен озал сөййән дийип гыгырыбам, пышырдабам, гөзлериңи яшлабам айдып гөрдүң! Хей ол өз йүрегиңе дүшмейми?

Гумман. Пыгамберимиз «доганы нәче көп гайталасаң, шонча-да хүммети артар» дийипдир. Гөвхер, мен хер гезек Гөвхер диенимде адың ышк болуп даханыма чабраяр. Мен хер гезек Гөвхер диенимде дурмушым, дүнйәм сүйҗәп гидйәр! Сениң хумарала гөзлериңи гөренимде җүмле-җахан ялпы-яз боляр! Мен гурсагымы ярып, саңа отлы кесинди ялы йүрегими гөркезейинми?!

Гөвхер. Гумман, сен сөеңде нәме, мен сөймесем. */Гумман агыр хашлаяр, Гөвхер гүлйәр/* Гыйв, сен агзыңдан аташ чабрадып, сакгал-муртыңы чиркизип көсе болясың!

Гумман. Адам багтлы чагы өзүниң багтлыдыгыны билмейәр. Сен мени сөйүп, сөййәниңи билмейән болайма?

Гөвхер. Сен маңа сөййән дийип, мени сөймейәниңем билмейән болайма? … Яныма хачан гелип гидениң ядыңа дүшйәми?

Гумман. О гүн гелипдим… ягышлы гүн…Икиҗигимиз бир саяваның астында… дүнйәниң депесинде гайып-гайып учупдык…

Гөвхер */гүлйәр/.* Шол ягышлы гүн единҗи июнды… Бу гүн болса үчүнҗи август! Сен ылымлар дүнйәңде гуввас болуп чүмүп йөршүңе кәте бир даш чыкып, маңа сөййәниңи текрарлаярсың! Гумман, мен саңа дүшүнемок…

Гумман. Сен маңа нәхили дүшинерсиң? Мениң өзүм өзүме дүшүнемок! Шол дүшнүксизликденем мен башлаян! Шол дүшнүксизликде ёкары математика гутарып, тәзе математика башлаяр! Фантастики математика - - Гумманың математикасы башлаяр!

Гөвхер. Сен Аваза хачан гидйәң?

Гумман. Бәшине…
Гөвхер. Мен алтысына барян.
Гумман. Мен сени хова мензилинде гаршыларын! Мен саңа Авазада сөййәними субут эдерин!
Гөвхер. Сөйги!... Сөйги!... Эгер сен сөййән боланда… эгер мен сөййән боламда… биледиң-де гереги болмазды, учарың-да… гидердик гоша гува өврүлип ал асман биле… */Ол тахылындан бир китап чыкарып Гуммана берйәр, Гумман китабы гөрүп аңк боляр, вараклап гөрүп, хайран галяр./* Маңа дашда гараш, хәзир ишими тамамлап барян.
Гумман. Гөвхерҗан, бу китабы нирeден тапдың-ай?…Интернетден… дүнйәниң китапханаларындан тапман йөрен китабым!...
/Гумман китабың хайсыдыр бир сахыпасыны окап, йөрәп уграяр, эгни билен гапыны какып чыкып гидйәр/.
Гөвхер */йылгыряр./* Инди Гөвхерем ядына дүшмез, Аваза гитмелидигем…
Гөвхер ишине башлаяр. Кабинете гирен Гүлрух Гөвхери ичгин сынлап, столуна гечип отуряр, дымяр.
Гүлрух */бир салымдан/.* А гыз сен о нерессәни шейдип өртеҗек йөрҗекми?
Гөвхер */башыны галдырман/.* Мен хайсы нерессәни өртәп йөренмишим?
Гүлрух. Ойнуңы гойсана гыз. Гумман сени яныp-бишип, ода дүшүп сөййә!
Гөвхер */гүлйәр/.* Вай, Гумман сөййәмиш дийип бойнуна товсаймалымы мен?
Гүлрух. Нерессе акыл-хушуны чашырып, межнун болуп йөр-дә.
Гөвхер. Гумманың сөйгүси хакыкы сөйги боланда, ол апы-тупана өврүлип, гөклери гүммүрдедип, аршы-күрси элендирип сөерди…
Гүлрух. Гумман сениң айдян җалатай йигитлериңден дәл! Гумман алым! Бейик алым!
Гөвхер */йылгыряр/.* Гүлрухҗан, мен дүнйә ики гезек гелйән болсадым, бириндe сениң хатыраң үчин, сениң ыхласың үчин Гумманы сөердим! Арман, маңа берлен өмүр екеже-дә!
Гүлрух. Гөвхер, сен геолог! Сен эгниң гошхалталы, голуң чекичли тутуш Түркменистаның дагларыны- дүзлерини, сәхрасыны-чөллерини айланып чыкмалы! Саңа Гумман ялы вепалы, ыгтыбарлы яр герек! Гумман сени җаны-тени билен сөййә!
Гөвхер. Гумман җаны-тени билен сөййән болса, гой ышкына бендиван эйлесин-дә мени-де! Эрк-ыгтыярымдан, акыл-хушумдан җыда дүшүрип сөйдүрсин-дә мени-де! Җораҗан, диңе Гумманың яныp-бишип, ода дүшүп сөймеги етерлик дәл, *мениңем яныp-бишип, ода дүшүп сөймегим* герекдир ахыры! Менем йылдырым уран серви агаҗы ялы алавлап-алавлап сөймек ислейән! Менем аждарханың гөзлерине учран кейиҗек ялы сазанаклап-саңңылдап сөймек ислейән! Менем ышка гарагыны гапдыран первана ялы өзүми янар ода уруп, сөймек ислейән!
Гүлрух. Гумман шол сөйги!
Гөвхер. Гүлрухҗан, сен гөвхер дашының нәмедигини говы билйәң! Гөвхер дашы Алланың ышкына саташан *йөнекей көмүр! Кө-мүр!* Мен хакыкы гөвхер халыма хич болман *йөнекей көмүр ялы* яныp бир сөейин-дә!
Гүлрух */бозуляр/.* Гумманҗан сени йүрекден сөййәдә!..

Гөвхер. Вах, йүрекден сөййән кән, эмма ханы өзүни сөйдүрип билйән герчек? Ыкбалыңа, гойнуңа гирип депесине тәч эдинҗек йигит кән, эмма ханы йүрегиңе гирип, гөвүн тагтыңа чыкып, солтан болҗак герчек?!
Гүлрух. Гөвхержан, сен пикир эдип гөр…
Гөвхер. Гүлрух… Гүлрух, пикир нире, ышк-сөйги нире? Икисиниң Худайы-да башга ахыры!
/Гүлрух гама батяр, онуң йүреги гаты юка. Гөвхер ишини тамамлап, санаҗыны алып голҗагазыны гөтерип, йылгырып гидйәр. Перишан саз.../

Кабинете өрән овадан, есер Дилбер гелйәр, ол Гүлрухы узак сынлаяр.
Дилбер. */йылгыряр/.* Гүлрухжан, сен кемиш-кемиш эдип аглаҗак болуп отурмың? */Гүлрух улудан дем аляр/* Җоражан, мен сени көшешдирейинми я йүреҗигиң говзар ялы агладайынмы?.. Ким сениң гөвнүңе дегди?
Гүлрух */перишан/.* Гөвхер Гумманы сөенок-да…
Дилбер */аңк болуп гүлйәр/.* Гөвхер Гумманы, Алфа Беттаны, Икс Игреги сөенок дийип бейдип отурмак бормы гыз?
Гүлрух. Вах, сен Гумманҗаны танаңок-да!.. Гумманҗан адамың җаныңдан ясалан ялы йигит! Гумманҗан аҗайып математик! Физик! Үч мүңүнҗи йыллыгың Эйнштейни!
Дилбер. Эйнштейн боланда нәме, сулхы алмаса…
/Гүлрух Дилбериң голундан тутуп пенҗирә элтйәр./
Гүлрух. Сынла, чынарың астында отуран чынар ялы йигиди сынла! Хей, ол сөймез ялы йигитми?! Янындакы гызам сынла! Нерессәни отдан алып, сува салып пишик чагасыны ойнан ялы ойнап йөр-дә!
Дилбер. Сөййән болса ойнап билмезди…
Гүлрух. Гөвхер оны сөййә! Сөййә! Ханха,Гумман аспирантура гирди! Гөвхерем иши-пишесини ташлап, гиҗе-гүндиз аспирантура тайынланяр. Гумман бәшинҗи августда Аваза гидйәр, алтысына ол! Сөймесе бейдип ызарлап йөрмезди. Вах, Гөвхер бир гөвни чыкып гиден ләлиҗек гыз-да! Асманда пелпеллэп учуп йөршүне ердәки багтының янына гонманы кичилик билйә!
Дилбер. Гумманҗан диййәниң ким?
Гүлрух. Класдашым… гоңшым… ягшызада ялы йигит!
Дилбер */айнаяр/.* Сениң гоңшыңы дагы ойнап йөрен болса, ожагаш гыза гөз гөркезәймейәсми? Алтысына менем Аваза гидйән.
Гүлрух */бегенҗине учайжак боляр/.* Менем гидйән! */Дилбери узак сынлаяр/* Дур-ла… дурла, мениң келләме бир пикир гелди… Сен ажайып артистлигиңи эдип, Гөвхере бир оюн гөркезәйсек нәдеркә?..
Дилбер. */элҗирәп гүлйәр/.* Тапсана шолар ялы бир томашаны! Гөрмейәмиң, менем киме дегсинҗегини билмән йөрен ләлиҗик гыз…
/Саз гүйчленйәр, чыра сөнйәр./

АВАНССЕНА

Башы силкмели, эгни агар чәкменли, овадан гырчув сакгаллы Бегназар ага Гумман билен сахнаның өңүнден гүрлешип гелйәр.

Бегназар ага. Гумманҗан, бизиң дөврүмизде огланлар йигит чыкмага гыссанардылар. Он секиз яшап билдиги өйленердилер!

Гумман. Бегназар кака, сениң дөврүңде Амыдеря Хазар деңзине гуйярды, Солтан Санжар болса дүнйәниң ярына хөкмированлык эдип отырды.

Бегназар ага. Хах-хах-ха. Буҗагаз кепиңи Селби эжең бир эшитсин, кимиң гаррыдыгыны гөзүңе гөркезер. */чынлакай/* Гумман, мен «Гумманҗан өйленжек дәл» диййә дийип нәдип какама айдып билерин, нәдип хан атама айдып билерин?

Гумман. Мен аспирантураны тамамламан, алым болман өйленҗек дәл! Атама, хан атама шей дий-де айдай.

Бегназар ага. Сен алым болянчаң отуз яшаяң. Ким онсоң саңа үлпүлдәп отуран гызыны берер?

Гумман. Бегназар кака, мен өзүми ылма багш этдим!

Бегназар ага. Сен өзүңи ылма багш эт, гелниң өзүни саңа багш эдер! Бизем сизе буйсанарыс!...Гумманжан, сен бизиң диенимизи эдип өйленәймесең */гулагына пышырдаяр/* шейдәерис! */Гумманың гөзлери хөвленйәр/.*

Гумман. Эгер сиз шейтсеңиз */Бегназар аганың гулагына пышырдаяр/* менем шейдәерин!

/Бегназар аганың гөзлери хөвленйәр/.

Бегназар ага. Гумманҗан, гечен асырың етмишинҗи йылларында озалкы хөкүмет галыңа гаршы чынлакай гөрешди, нетиҗеде галың пул гөрлүп-эшдилмедик дережеде ёкары галды. Ынха, шо гүнлер бир гарып киши бергә-борҗа батып оглуны өерйәр. Эртеси өйленен йигит серетсе, какасы четде бир гысым болуп чугудып отуранмыш. Өйленен оглан «Кака, сен той тутуп отурмың я матам баглап, яс тутуп отурмың?» диййә. Какасы пахыр «оглум мен кырк мүң манат бергиниң астында гарк болуп отырын» дийсе оглы «кака, гой, гама батма, алып берен гелниң сегсен мүңе, йүз мүңе дегйән экен!»дийипдир! Хах-хах-ха! */ювашҗа/* О сөзлери диен Бегназар какаң! Көпей оглы, ынха, сени өйәрис вели, эртеси «Ай Бегназар кака, вай,Бегназар кака, мени уруп-уруп он йыл мундан өң өерсеңиз болмадымы? Дүнйәниң кейип-сапасы мунда экен-ә! Ылмы гой, Майкл Фарадей этсин! Бойл-Мариот этсин дийип увлабермейәмиң!...

/Олар гүлүшип гечип гидйәрлер./

ИКИНҖИ ГӨРНҮШ.

Аваза мыхманханасының кашаң отагы. Гуҗагы гүл дессели Дилбер, голы чеменли Гөвхер отагы сынлап, хайран галярлар.

Дилбер. Көшк дийсең көшк экен-ов! Ынха, ша болуп, мелике болуп яша Гөвхерҗан!

Гөвхер. Учмах ялы умманың якасында бейле көшкде яшамак хер бир патыша-да, хер бир меликә-де миессер эдип дурян дәлдир! Мәхрибан Президентимиз халкының гадырыны-ха билйәр-ов!

Дилбер. Пенҗирәмизденем дензиң пагшылдысы билен озоны уруп дур.

Ожар. Дилбер Атаевна , яныңдакы перизады нирден тапып йөрсүң?

Дилбер. Асман шалыгындан!.. учарда танышдык…

Ожар. Шейледирем өйтдим-ле. Бейле зиба гөзел земин шалыгында-да, деңиз шалыгында-да ёк! Асман гөзели билен мени танышдыраймарсың-да?

Дилбер. Танышдырайман!

Ожар. Ожар! */Гөвхере элини узадяр, Гөвхер айнап еңли голуны берйәр/*

Гөвхер. Гөвхер!

Ожар. Гөвхер гыз, гапдалдакы отагы хем сизе алып гойдым. Гызлар, мен хәзир гелйән.

/*Ожар чыкып гидйәр*/.

Гөвхер. Дилбер, сизден бир зат сорайсам болармы?

Дилбер. Җораҗан, бирек-биреге сен дийиберелиле…

Гөвхер. Оҗар хова мензилинде бизи тер чеменли гаршылады. Сен онуң машыныны алып, өзүнем миндирмән, өңүңе машын гечирмән ёкары тизлик билен гайтдың. Мыхманхана гелсек, о ене йылгырып бизи гаршылады. Оҗар учубам билйәми?

Дилбер. Ожарың борҗы шейле. Ол бизиң фирмамызың менеҗери, икинҗиден, мениң җанпенам, үчүнҗиден эжемҗан билен какамҗаның гөзи хем гулагы.

Гөвхер. Вай, саңа җанпена нәмә герек?

Дилбер. */овсуняр/.* Ханы мени сынла! Хей мениң ялы овадан, эйҗеҗик, новҗуван гызың екеҗе өзүни деңзе гойберип бормы? Мен сува дүшмәге гелен яш-елеңлери ода дүшүрәймейәнми? Менде келле ёкдур гыз?

Гөвхер */йылгыряр/.* Эгиндәки нәме?

Дилбер. Ата Аннаевич дийип эшитдиңми? */Гөвхер башыны яйкаяр/* Вай, Ата Аннаевичиң адыны эшитмән Айдан гелдиңми? Өзүң ашгабатлымы бир? */зала/* Бужагаз гызың ховуны бир басайын!

Говхер. Ашгабатлы болсам-да Ата Аннаевич дийип эшитмәндим.

Дилбер. Эшитмесең эшдип гой! Мениң какам Ата Аннаевич улы бай! Бай фирмамыз бар! Гөвхерҗан мен бир багтдан, байлыкдан, сылаг-сарпадан гарагы гапылан гыз! Еке дикрары боламсоң эҗемҗанам, какамҗанам мени халыс ләликсиредйәлер! Үстесине Яраданам берипдир маңа берип билен зехинини, оваданлыгыны! Онсоң мен киме дегсинип, киме сүйкенип, кими сөйҗегими билмән йөрен сери хесерли, гурсагы шемаллы гыз-да! */Җакҗак гүлйәр/.* Менде келле ёкдур гыз!

Гөвхер */сынлап йылгыряр/.* Айдып йөрмесеңем билдирйәр.

Дилбер.Эжемҗанам хәли-шинди ажайыпдан ажайып йигидиң суратыны гетирип, «гызым сынла, халасаң, саңа алып берели» диййә.

Гөвхер. А гыз сен артистлигиңи эдип, мени ойнап отурмың я болшуң шейлеми?

Дилбер */ санажындан сурат чыкарып/.* Сынла, гөрмегейми?

Дилбер Гөвхере Гумманың суратыны берип, кесесинден оны сынлаяр. Гөвхер сураты гөрүп тисгинйәр, Дилбер зала есер йылгыряр.

Гөвхер */бипарх/.* Гөрмегей экен…

Дилбер */от аляр/.* О нәхили гөрмегей экен? Сынла, сынла, Гумманжан йөне-мөне гөрмегей дәл, Гумманжан гөрмегейлериң шазадасы! Эжемҗан «Авазада Гумманы сынла, сулхуң алса Гумманы саңа алып бержек!» диййә. Мен муны халайсам Гумманың багты чүвйә! Гумманы маңа алып берйәлер! */зала есер йылгыряр/.*

Гөвхер. А гыз, сениң гепиң-сөзүң дагы нәтеңет? Огланы гыза дәл-де, гызы оглана алып берйәндирлер!

Дилбер. Вай, мени Гуммана алып берселер, гелин болуп оларың өйүнде нәм ишләрин?.. Эгер Гумманы маңа алып берселер, нерессе гөвнүмден турҗак болуп алнымда томаланар йөрер! Эҗемҗан маңа «гызым, йигитлериң пеззик-пеззик муртуна бакма, олар мурт гойберип, муртуның аркасында букуляндыр» диййә. Эҗемҗан маңа «Гумманың гаплаңыңкы ялы бедхайбат гөвресинден горкма, ынха, төрүңе гечирерсиң вели, пишиҗек болуп мырмырлар отурар» диййә.

Гөвхер. Эҗеңҗан саңа акылыҗа бол диймейәми?

Дилбер */овсуняр/.* Хи-и! Эҗемҗан маңа «акмак сүрер дөвраны, акыл онуң хайраны!» диййә! Җоражан, ханы сынласана, мен Гумманы сөйүп билермикәм?

Гөвхер. Сен сөерсиң, ынха йөне Гумман сөймесе герек…

Дилбер. А гыз, Гумманың ады тутуландан боз-яз болуп дурсуң вели, Гумманы сен сөйүп йөрен болайма?

Гөвхер */овсуняр/.* Җоражан, ханы мени сынла! Хей мен Гумман ялыны сөйҗек гыза меңзейәнми? */зала/* Гырнаҗык, мен саңа Гөвхериң кимдигини гөркезейин-ле!..

Дилбер /*геңлейәр/.* Җук.

Гөвхер. Мен-мен диен йигитлер мени сөййә, эҗемҗан билен какамҗаның үстүне савчылар ягып дур, йөне мен эртекиден чыкып гелҗек шазада гарашян. Сен эртекилериң шазадасына ынанямың?

Дилбер */ховы басыляр/* Җук.

Гөвхер. Сен Мерген Бабаевич, Хыдыр Бабаевич, Ыляс Бабаевич, Гуля Бабаевна диййип эшитдиңми?

Дилбер. Җук.

Гөвхер */өр-гөкден гелен боляр/.* Вай, сен оларың адыны эшитмән дүнйәниң чөвре йүзүнде яшап йөрмүң? Сениң өзүң ашгабатлымы бир?

Дилбер. Сениңем какаң баймы?

Гөвхер Какамам бай, эҗемем бай! Какамҗан академик, эжемҗан ылымларың докторы! Агаларым хем ылмың парлак йылдызларына өврүлип баряр. Менем аспирантура тайынланып йөрүн!

Дилбер */йылгыряр/.* Хә, асыл сен Шекспириң китабы патшаның тагтындан ег гөрүп йөренлериң небересинден дийсене!

Гөвхер. Җоражан, мениң бай рухы дүнйәм, овадан гөвүн шалыгым, гөвхер тагтым бар, мениң сөен йигидим калбымың солтаны болар! Биз пул-сулы, мата-марлагы, байлыгы, багт билип йөренлерден дәл!

Гөвхер хондан бәри боляр, Дилбериң ховы басыляр. Иер-ичерли межимәни гөтерип, йылгырып Ожар гелйәр.

Ожар. Ынха, асман гөзеллери, муңа учмахың назы-ныгматлары диерлер.! Булар болса гадымы грек худайларының ичйән амброзия атлы шербети, шерабы! */булгурлара гуйяр/.* Гызлар, сесимден горкман дийсеңиз, мен сизе бир нама гачырып берейин! */Ожар овадан йылгырып Гөвхере середйәр, Гөвхер уллаяр. Саз./*

Чыра сөнйәр. Чыра яняр.

Гужагы тер чеменли Гөвхер Дилбериң жайындан чыкяр. Залдан йылгырып Җоннук Җалай гелйәр. Ол шып-япыш, курортда гыз-гелин билен танышмага гелен оба җалайы.

Җоннук. Ак гыз салам! Учарда сизиң билен яшаҗык, гарагөзележик гыз гелмедими? Ол эдил сиз ялы оваданҗа… Сиз ялы нәзенинҗе… Сиз ялы эйжежик… сиз ялы… */Залдан алакчап, алҗырап Гумман гелйәр, ол Җалайың еңсесинден эбшитләп тутуп гөдек сүдүрлейәр./*

Гумман. Акмак! Олар ялы овадан гыз бармы?

/Гумман Гөвхере аңк болуп середйәр, сагадына середйәр, сагады ёк, телефоныны гөзлейәр, тапанок./

Җоннук. Охо-хо-хов! Асыл мен арсланың авуна агыз уран экеним-ә!

/Ызына гаранып-гаранып бүдүрәп гидйәр./

Гумман. Гөвхер, эййәм сен нәдип геләйдиң?

Гөвхер */кинаялы элжирейәр/.* Учупжык геләйдим! Хова мензилинде гаршыланыңа саг бол! Тер чемениңе саг бол!

Гумман. Ичигаргалмыш! Мен сени гаршылайын дийип гүл алып, сагады гуруп гойдым… Интернеде гирдигим дүнйәни унудайян-да. Шу вагт гелип дуршуңмы?

Гөвхер */сырлы йылгыряр/.* Мен дүйн гелдим… дүйн… Бу гүн айың едиси…

Гумман */гең галяр/.* О нәхили едиси?... Вай, мен алтысына нәм ишледимкәм?

/Гөвхер жайына гирйәр, Гумманам гиржек боляр./

Гөвхер */йылгыряр/.* Гадаган! Яш гызың жайына гирмек болмаяр! Гараш, мени гаршыланың үчин совгат берейин! */гидйәр./*

Гумман. Вәх, мен алтысына нәме этдимкәм?...

Залдан гыммат баха шляпалы, гөзи әйнекли, эгни доңуп дуран костюмлы, голы хашамлы хасалы Бегназар ага гелйәр, ол Гуммана гөрүп алҗыраяр, Гумман оны гөрүп аңк боляр.

Гумман. Бегназар кака!

Бегназар ага */эшитмедик болуп/.* Саглыкмы иним, саг аманлыкмы

/Бегназар ага гечип баряр, Гумман гең галып гыгыряр./

Гумман. Бегназар кака!

/Бегназар ага ялт-юлт эдип, төверегине бакып гечип гидйәр./

Гумман. Бех, бейледе меңзеш адам болҗак экен-ов! Сыпаты-да, сеси-де, йөреши-де Бегназар какам! */келлесине уряр./* Акмак! Молласырап йөрен Бегназар какаң шоң ялы гейнерми!

/Гөвхер җайындан чыкып Гуммана бир китап узадяр. Гумман китаба середип аңк боляр./

Гөвхер. Говы китапмы?

Гумман. Ер йыкып агтарып тапман йөрен китабым! Сен бейле китаплары нирeден тапяң-ай?

Гөвхер. Сен мениң агаларымың нирелерде окап йөренини унутдыңмы? *Гумман китабы ачып, сахыпасына гөз гөздирип, Гөвхери унудып, йүзүниң бакып дуран тарапына уграп, окап башлаяр. Гөвхер ызындан йылгыряр-да җайына гирйәр. Чыра сөнйәр.*

АВАНССЕНА

Сахна ала гараңкы. Сахнаның өңүнден Дилбер билен Гумман гелйәр.

Дилбер. Гумман, йөр йүзүп гөзетиме ченли гидели… ачык деңзе гидели.

Гумман. Мен.. мен йүзүп билемок-да…

Дилбер. Йүзүп билемок?... */гүлйәр/* . Сениң яныңда сувпериси бар, горкма!

Гумман. Говусы мен ялпак ерлерде дүшүберейин.

Дилбер. Гумман…Гумман, сен дурмуш деңзиңде-де йүзүп билеңок. Гөвхер мениң җан ялы җорам, ол маңа йүрек сырларыны ачды. Гөвхер сени сөййә, ол сениң алып-ёлуп барян от ялы оглан болмагыңы ислейә! Сен хәзирликче интернедиңем, китапханаңам, ылымлар дүнйәңем ташла-да, Гөвхере аҗал болуп япыш!! Гызларың гөреҗинде йылдырап дуран ышк мүлки бардыр, ашык назарыңы чархлап, хыжува өврүлип Гөвхериң гөни гөреҗине бак! Гөвхериң ышк мүлкине от бердигиң, ол сениң бендиваның боляр! Шейдип җаналгыч җеллат болуп бак! */Дилбер өвретҗек болуп Гумманың гөреҗине бакяр, Гумман Дилбериң гөреҗине бакяр. Олар бирек-бирегиң гөзлерине майыл болуп, «илкинжи бакышда дөрейән ышка» саташяр. Сахнаның сол төрүнден агачдан агаҗа, саявандан саявана дуланып, букдаклап Бегназар ага гелйәр. Сахнаның саг төрүнден Хаҗат эҗе гелйәр, ол Бегназар аганы гөрүп гең галяр./*

Хаҗат эҗе. Вай, ол сүссек атялман ялы болуп нәдип йөр-ә? Вай, ол мейит леңкебут ялы букдаклап нәдип йөр-ә?

/Дилбер билен Гумман бирек-бирегиң гөзүне бакып доңуп галыпдыр./

Бегназар ага. Көпей оглы, перизат гыз-а сайлап билипдир!

Дилбер зордан Гуммандан назарыны айрып, башыны силкеләп гидйәр, эмма Гумман ылгап онуң өңүне гечип, ики элинден шапба тутуп, ене Дилбере дикан бакяр. Эркден-ыгтыярдан айрылан Дилбер, ене онуң гөзлерине майыл боляр. Олар довамлы бакышып дур. Сахнаның саг өңүнден тасаныр Гөвхер

гелйәр: ол хем утаняр, хем гахарланяр, хем габаняр! Эмма оны не Дилбер, не Гумман гөрйәр. Гөвхер силтенип гечип гидйәр. Дилбер өзүне эрк эдип, Гумманың гөзүнден гөзүни айрып, йүзүниң бакып дуран тарапына гидйәр.

Гумман шок болуп аңалып дур… Гумман өзүне гелҗек болуп келлесини силкейәр. Шол пурсат тасаныпГөвхер ызына гелйәр. Гумман онуң өңүнден чыкып, шапба голундан тутяр, онун гөзлерине дикан бакяр. Гөвхер хайыкяр, горкяр, ызлайын басып сахнадан чыкып гидйәр, Гумман онуң голуны сыпдырман биле гидйәр.

Бегназар ага */аңк болуп гидйәр/.* Вәх, пеләкет, гөрен гызына япышып йөр-ле…

Овадан саз яңланяр, сахнаның төри ягтыляр. Саяваның астында Бабыр ага, Оҗар, Хаҗат эҗе, Гүлрух, Гөвхер дагы отыр. Олар буйсанч билен деңзи сынлаяр.

Оҗар. Гөзүңе сөвейин дәли умманым-эй! Гүрген деңзим-эй! Гиже-гүндиз чайканып-чырпынып дүнйәниң ховасыны тәзеләп, мелхем озоны елпәп ятыр!

Бабыр ага. Дүнйәде деңиз-деря ялы гудратлы, керем-кераматлы, овадан нәрсе болмаз. Деңиз-дерялар Хакың дидарыны гөрен-дә! Янына голайласаң рухуң галкынып, шәхдиң ачылып, җаныңа җан, кейпиңе кейп гошулып, гөвнүң телвас уруберйәндир!

Хаҗат эҗе. Мен бүтин өмрүми Хазарың, Гарабогазың сувуны, олардакы химики байлыклары өвренмәге багш этдим. Акваланглы мүңлерче-мүңлерче сагат деңзиң ашагында болдум. Бу ерлерде деңзиң ашагында чогуп ятан дүрли минералы чешме-чайың саны-саҗагы ёк! Шол себәплем Хазарың сувы җана мелхем, бедене шипа!

Бабыр ага. Огулхаҗат, деңзиң ашагында-да чешме-чай бармыдыр?

Хаҗат эҗе Чешме-чай нәме, деңзиң астында аклыңа сыгмаян гудратлар бар!

Гүлрух. Мен геолог! Энчеме йыллар бәри биз, геологлар болуп, Хазарың түркмен бөлегиндәки байлыкларыны өвренип йөрүс! Хазарың ашагында чайканып ятан небит-газ байлыгының хетди-хасабы ёк! Хазар деңзи түркмениң түкениксиз байлыгы, бимөчбер хазынасы!

Бабыр ага. Хазарың балык, деңиз өнүмлери хем түркмениң түкениксиз хазынасы! Байлыгам байлык вели, Хазарың җадылы гөзеллигини айтсаңызлаң!

Оҗар. Хазар деңзи Түркменистаның дүнйә ачан гуҗагы! Дүнйәниң әхли юртларына түркмениң ёллары Хазардан башланяр! Гәмиңе йүкиңи уруп, баяминнет гидибермели! Дүнйәниң әхли юртларындан рысгал-дөвлет ёлам Хазарың гойны билен гелйәр!

Дилбер. Авазаның оваданлыгыны айтсанызлаң, оваданлыгыны!

Бабыр ага. Көнелеримиз бу ере йөнелиге Аваза дийип ат берен дәлдир! Аваза дийсең Аваза ердир бу ерлер! Алланың ялкан еридир бу ерлер! Хыдыр дүшләнем дийййәндирлер бу ере!

Оҗар. Бабыр ага Аваза сөзүниң манысы нәме?

Бабыр ага. Баллым, сен Авазаның манысынам билмйәңми?

Хаҗат эҗе. Биз билйәс, йөне ине яш өссүримлер билмесе билмезем!

Бабыр ага. Авазаны билмез ялы «Гөроглынам» окамадыңызмы? «Гөроглы» шадессанымызда «Гөроглының ады-авазасы җахана долды» дийип кән айдыляндыр. Ол «Гөроглының ады-гудраты җахана долды» диймек ахыры! Көнелеримиз ягшызада, Хыдыр ата, эренлере-пирлере душанында Аваза душдум дийиэндир. Аваза-да, Авана-да гудрат диймеги аңладяр. Гөроглы бег Хупнышана душанында:

Гөроглы бег, сен сыгындың авана,
Бил багладым бир ярадан Сувхана,
Сенден, менден бир ат галсын нышана,
Яр икимиз зовкы-сапа сүрели!

дийиэндир. Аваза, Авана - ылахы Гудрат диймекдир! …

Аваза гудрат ердир баллылар! Мен Авазада Гудрата душан адамы-да танаян.

Ожар. Бизе-де гүррүң берсене Бабыр ага.

Бабыр ага.1940-җы йылың гышы гышсырамады, язы яз болмады. Маллары ач этмежек болуп тәзе өри, тәзе юрт ери сайламала болдук…

Бабыр гечмише середйән ялы узаклара середйәр. Саз. Гүррүңиң вакасы сахнада җанланяр.

ҮЧҮНҖИ ГӨРНҮШ.
(Вака 1940-нҗы йылда болуп гечйәр. Ятлама)

Сахнада дөрт саны сырык дикилипдир, сырыкларың бойы ики ярым метр. Хер сырыгың уҗуна килеярым эт даңлып, дашына хаса оралыпдыр. Гарҗан ага агтыгы Бабыры гашында отурдып эзмайыш кыляр.

Гарҗан ага. Бабырҗан, биз бир чарвадырыс. Ханы маңа чарваларың юртер сайлайшыны айдып бер.

Көрпе Бабыр. Төверек-даша айланып гөзлериң гөненен, гөвнуң докунан ерде дөрт саны сырык дикмели. Сырыкларың хер бириниң ужуна килеярым эт даңып, дашына хаса орамалы. Сырыклара дузланан хем дузланмадык гоюн хем гечи эти даңыляр. Бир күйзе дүе чалы билен бир күйзе сувы хем шол ерде гөммели.

Гарҗан ага. Берекелла. Онсоң нәме этмели?

Көрпе Бабыр. Бир хепдеден соң этлери, күйзедәки сувы, чалы барлап гөрмели. Этлер ысланып, сув билен чал харап болан болса, ол ерде юрт тутунмак болмаяр. Эгер этлер ысланман какан болса, сув билен чал харап болмадык болса, ол ери юрт ери сайламалы.

Гарҗан ага. Онсоң нәме этмели?

Көрпе Бабыр. Онсон шол ере бир җүп ат билен байтал, өкүз-сыгыр, гоюн-гоч, гечи-серке, ит-ганҗык, хораз-товук хем ики саны пишик гетирип, үч гиҗе ятып гөрмели. Юрт ер ягшы боланда ол җанаварлар көне юрдундакы ялы рахат ятар, юрт ер ярамаз болса, җанаварлар узак гиҗе тебил тапар, ит билен ганҗык узын гиҗе үйрүп чыкар, хораз гыгырмалы вагтыны ялңышар, пишиклери болса даңып саклаймасаң, хер эдер, хесип эдер, көне юрдуна гачар…

Гарҗан ага. Берекелла!

Асманда гушларың җүркүлдүлери гелйәр.

Көрпе Бабыр. Ата, ата, серетсене! Лачын! Этлеримизи гоймаса герек.

/Эсенаман гелйәр./

Эсенаман. Ол мениң лачыным, элдекидир, этиңизе дегмез! Атам салавмалейким!

Гарҗан ага. Валейким эссалам! /*эллешйәрлер, Гарҗан ага оны узак сынлаяр, Бабыр хем саламлашяр*/ Иним, сен Үчгүммезли Эсенаман хеким-ә дәлсиң-дә…

Эсенаман */йылгыряр/.* Танадың атам. Мен Эсенаман хеким.

Гарҗан ага. Гел оглум, яңадан гөршели! */гуҗаклашып гөрүшйәр/* Хай баллы, Эсенаман дәдең билен яңадан гөрүш. Эсенаман хеким Алланың арзылан бендесидир.

Көрпе Бабырам гөрүшйәр, Эсенаман онуң башыны сыпаяр.

Эсенаман. Атам, юрт ер сайлап йөрмисиңиз?..

Гаржан ага. Нәдели, оглум… Йыл гурак гелди-дә…

Эсенаман. Түйс аваза ери сайлапсың атам, бу ерде сырык диксеңем бор, дикмесеңем. Йөрүң мен сизи мыхман алайын…

Гаржан ага */мөлерйәр/.* Эсенаманҗан, голай-голтумда оба-да бармыдыр?

Эсенаман. Ёк, оба ёк. Йөне мен хер йыл бахарда шу ере бәш-он гүн зыярат эдип, гөвүн ачып гидйән… Бу ерде мен Алланың кереми билен Аваза душдум… Ханха, хол дүе ялы дашы гөрйәңми? Эдил шол ерде… Шол дашы мен гетирип гойдум…

Бабыр ага. Эсенаман хекимиң чадыры бар экен. Ол бизи бир хепде мыхман алды. Еди гүнден соң сырыкларың янына гелдик…

Оларың херси бир сырыгың хасасыны айрып этини сынлаяр.

Көрпе Бабыр */бегенчли/.* Ата, ата, муңа серетсене! Ыс-да ёк, кок-да!

Гаржан ага. Хай гудратыңа дөнейин! Этлер күмүш ялы…какайыпдыр… Бабыржан, күйзелерем чыкар!

Бабыр гөмүлен күйзелери алып гелйәр.

Эсенаман. Гудрат-да, этлери биширип ийибермели!

/ Бабыр кәсе дуе чал, ене бир кәсе сув гуйяр, ичип гөрйәрлер./

Бабыр. Ата, сувумызам садыр атмандыр…

Эсенаман. Дүе чалам яны тутулан ялы…

Гаржан ага. Айдышынданам гудрат ер экен, Эсенаманҗан!

Бабыр ага. Атам Эсенаман хекиме Аваза душушыны айдып бер дийди…

Эсенаман. Атам, аваза душушымы айдып берип йөрмәм-ә ёкды, йөне сизем бир илиң кетхудасы, өзем Аваза душан еримде саташдыңыз… Сизе айдып берейин… мен болшы-болшы ялы айтсам, Эсенаман-а бир сувҗук йигит экен дийип айып эдәймәң…

Гаржан ага. Айып гөрени нәме, Эсенаманҗан…

Эсенаман. Мен дүнйә гелипдирин, дәдем пахыр балшевик билен урушда вепат кылыпдыр. Эҗемиң элинде кемала гелдим. Мен «мен етим-ов!» дийип кибтини гысып йөрен огланлардан дәлдим… Алып-ёлуп барян…Он еди яшда-да шахырларың айдян ышк одуна саташдым. Хүйрбибем етиме-есире

берилҗек гыз дәл!.. Гызы гөрүп дурмасам, дүнйә сыгамок, гөрейин дийип оларың өйүниң төверегинде көвең-сөвең этсемем гызың агалары эшек енҗен ялы енчйәр. Енҗилдигимче өрч алян, урулдыгымча ышкым туташяр! Дегнама дегендир-дә, бир гүн гызың агалары уруп дурка «Хер этсеңизем, Хүйрбибини аларын! Хүйрбибисиз яшайыш маңа харам болсун!» дийип гөге гарап ант ичдим…

Антым Худая хош якмады өйдйән, бир дерди-бела саташдым, гөрлен белалардан дәл. Энчеме махал кеселими букдум, йөне ол дерт букардан улы, чекерден агыр экен! Инчекесел! Инчекесел мени игледип алып баря… Инди Хүйрбибини гөрмек бейледе дурсун, даша-да чыкып билемок, гөзгыны халымы Хуйрбиби гөрәймесин дийип!.. Ахыры эҗем пакыр мени шәхер хассаханасына ерлешдирди… Лукманлар бежерйәр, менем сары сапага дөнүп түкенип барян… Бир гиҗе гачдым хассаханадан! Ялңыз максадым дәдемиң мазарыны гуҗаклап, җан бермек! Эмма… эмма бичәре эҗеми ялңыз галдырып, нәдип өлүп билерин, нәдип? Яшамага ровгатым ёк, өлмәге-де эҗеме дөземок… Өлмек боланок!

Гарҗан ага. Чархыпелек-дә би…

Эсенаман. Керемиңе дөнейин Аллаҗан шу ерде мени Аваза душурайды…

Гарҗан ага. Ояканмы?

Эсенаман. Вах, Гарҗан ага, дертлеримден яңа мен уклап билйәнми?.. Үмүш-тамышды, мен халыс ядап юмшаҗык чәгеде чөкдүм, гөзүми ачсам алнымда бир гара отыр. Онуң назары шейлебир мәхрибан, шейлебир мәхрибан, серетдигиче дертлерим деп болуп, гөврәме җан гелип баряр. Мен илки оны дәдемдир өйтдүм, себәби шейле эзиз назар болса… дәдем-де болмалы!

Гарҗан ага. Аваза адам шекилиндеми?

Эсенаман. Билмедим, Гарҗан ага, мен онуң назарындан назарымы айрып билмән, гарап дурун. Ол маңа дымып назар саляр, онуң айдян сөзлери йүрегиме мелхем болуп дамып дур. Ол гүрләнок, йөне мен онуң хер айдан сөзүни эшидйән. Гең ери: гөзүми ачсам-да гара алнымда отыр, гөзүми юмсамда мен оны гөрйән! Нәче отуранымы билмедим, ахыры өзүмден гидипдирин…Өзүме гелсем җахан ягтылып, гүндогар ал өвүсйәр…

Гарҗан ага. Гудрат сени назары билен бежердими?

Эсенаман. Назары биленем бежерди, иймели-ичмели мелхемлерем салгы берди…

Гарҗан ага. Хә, Лукман хеким хайсы тарапа назар айласа, шол ериң оты-чөпи «мен пылан дердиң дерманы, мен пылан дердиң мелхеми» дийип дилленермиш дийилйәни раст экен.

Эсенаман. Багтыма бир чопанам душды. Шонуң гошунда болуп, деңзиң сув отларындан иййән, чарлакларың юмуртгасыны ичип, сәхел вагтда гуланалма йигит болдум. Өе барамда аглап-эңрәп йөрен эҗем пахыр бегенжиден тас өлүпди…

Бабыр ага. Гарасай, биз шу ере гөчуп гелип, дөвлет тапдык. Эсенаман хем гөчүп гелди.

Алтмыш бәшинҗи йылда кичи обалары бирлешдирип, посёлок этмели дийип бизи мундан зор билен гөчүрдилер…

Хаҗат эҗе. Гурбаны болдугым Эсенаман хеким элли үчүнҗи йылда мениң инчекеселими хем беҗерди…

Бабыр ага. Эсенаман атлы хеким болды, беҗермедик кесели-дерди ёкдур. Өзем екеҗе адам Эсенаман менден пул алды, аклык алды дийип билмез! Ол «Алла маңа хекимлиги мугт берди, нәме дийип мен беҗерен кишимден пул алмалымышым» диййәр… Шу гүн эрте Эсенаман хеким дынч алмага гелйәр..

Гүлрух. Вай, Эсенаман ага аятда бармыдыр?

Бабыр ага. Аллаха шүкүр, бардыр, эрте-биригүн гөрерсиңиз.

Оҗар. Бабыр ага Туркменин «ер ала, юрт ала» диймесиниң себәбини ылым ачды. Кәбир ере Алланың гудраты билен положител зарядлар акымы инип, ерденем положител зарядлар асмана галяр. Кәбир ерде болса терсине… Положител зарядлы акымың ягян еринде яшаянлар сагат-сагдын, кән бир кеселләп йөрмейәмиш. Отрисател зарядларың ягян еринде болса, дерди-бела көпмиш…

Хаҗат эҗе. Патшамызың шейле эзиз, шейле гудратлы ери сайлап алып, дүнйә мешхур дынч алыш, сыяхатчылык меркези эдишине хайран галаймалы!

Бабыр ага. Хаҗатбай, тагт диениң кераматлыдыр! Тагта голай-голай барян, «инди пыланы патыша болайса герек» дийилйән кәндир, эмма Аллатагала арзылап маңлайыны сыпамадык, кырк акылдарың аклыны бермедик адамсыны асыл-асыл тагта чыкараймаз! Патыша, Президент онуң ердәки векили ахыры!

Хаҗат эҗе. Президентиме дөнейин! Гиҗе-гүндиз онуң әхли аладасы халк, юрт, ватан!

ДӨРДҮНҖИ ГӨРНҮШ.

Гөвхерин отагы. Ол перишан халда жайда айланяр, дашындан ойланяр.

Гөвхер. «Гумман… Гумман, мен нейләйин… нейләйин мен! Сени сөймек бейледе дурсун, хат-да габанып хем билемок… Дүшүнйән, сен маңа, мен саңа мынасып, эмма арамызда ышк-сөйги болмаса, бизи нәме бирлешдирип билер?.. Машгала ожагында ышк оды ловлап дурмаса, хей ондан дурмуш бормы?» */гапы җҫырлаяр/* Гирибериң, гапы ачыкдыр.

/ Уллакан чемени гөтерип, йылгырып Оҗар гелйәр./

Оҗар. Гөвхер гыз, салам! Бимаза эденим үчин багышлавериң! Ынха, шу ажайып чемени сизе ёлладылар.

Гөвхер. Ким?

Оҗар. Гөвхер гыз, мен бир гарып менеҗер, мен бир гарып юмуш огланы, үстесине Дилбер Атаевна иңлис, испан, немес диллеринден сапак берйән. Аслы кәрим халкара ыкдысатчы.

Гөвхер. Айдып дуран затларыңызың яры дагы чынмы?

Оҗар. Жук. */ол гызың гөзлерине дикан бакяр/* Үчден бири чын. Аслында мен докуз дил билйән.

Гөвхер. Яш башыңыза онча дили нәдип өврендиңиз?

Ожар. Мекдеби гутарып, гурлушыкда ише дурдум. Гүнлериң биринде он икинҗи этаҗдан гачан керпич чүвдәмде пытрайды-да… Хассаханада өзүме гелсем, дүрли-дүрли диллерде самрап ятан эксним…

/Гүлүшйәрлер. Гөвхер чемени ысгаяр./

Гөвхер. Вай, мунун мүшки-энверининң говуҗадыгыны…

Ожар. Серинңизи семедип барямы?

Гөвхер. Барың, чемени ёллан адамың өзи гетирсин!

Ожар */гүлден визитка алып берйәр/.* Ынха, телефоны, өзүңиз жаң эдип айдайсаңызлаң.

Гөвхер кагыза середип габыл телефонының номерлерини айлаяр, Ожарың жүбүсиндәки телефон җырлаяр, Ожар утаныл бейлесини бакып гүрлешйәр.

Гөвхер. Дүйн мен сизе гайдып чемен гетириҗи болайман дийдимедимми?

Ожар */бегенип/.* Өңңүнем сиз маңа гайдып чемен гетириҗи болайман дийдиңиз!

Гөвхер. Өңңүси гүн мен сизе гайдып чемен гетирижи болайман диймедимми?

Ожар. Дийдиңиз… дийдиңиз… несип болса эртирем маңа чемен гетириҗи болайман диерсиңиз…

Гөвхер. Сиз нәме бейле ёкнасызмы?

Ожар. Гөвхер гыз, чеменем бир бахана-да! Чеменсиз гелибер дийсеңиз, гайдып чемен гетирмен!

Гөвхер. Сиз нәмелери аталап дурсуңыз?

Ожар. Гөвхер гыз, гахарланмавериң! Гүнә менде дәл, гүнә */гөге сүем бармагыны узадяр/* керпичде! Эй-хо, Гөвхер, мен шу өмрүме дүйшүмде-хушумда, кинода-телевизорда сизиң ялы овадан гызы гөрмәндим… Сиз эртекилерден чыкан перизат!

Гөвхер. Бай-бов, асыл сиз он дил билйән экениңиз! Сиз дүнйәниң Ялан дилине-де эзбер экениңиз!

Ожар. Нәдейин-дә, ялан сөзләймесем башга алажым ёк! Сиз перизат дәл-де перизатларыңам перизады! Сизиң васпыңызы этмек үчин дүнйәде деңсиз-тайсыз шахыр болмалы! Сизиң гөзеллигиңиз чыны яланы билен, яланы чыны билен бейхуш эдип ташлаяр.

Гөвхер. Ханы отагымдан чыкың, ёгсам чүвдәңизде ене бир керпич пытраяр! Гайдыбам шу отага гелиҗи болайман!

Ожар. Гөвхер гыз я мениң, я дүнйәниң иши гайдыпдыр! Мен деңзе дийип уграян, бир гөрсем, мен сизиң отагыңызда! Мен түргенлешиге дийип уграян, бир серетсем, ене мен сизиң отагыңызда!.. Дүнйәниң әхли ёллары сизиңкә гелип дур!

Ожар билен Гөвхерин гөзлери тапышяр, олар бири-бириниң назарына майыл боляр.

Гөвхер. Барың, гидиң инди.

Ожар. Хош Гөвхер, хош. Ынха, мен гидйән.

Ожар гидйән дийсе-де гитмейәр, Гөвхер найынҗар ялбаряр.

Гөвхер. Хайыш эдйән гидәйиң инди.

Ожар. Гадымы грек шахыры Пиндар шей дийипдир…

Гөвхер. Пиндарыңызам алып чыкың отагымдан!
Ожар */хашлаяр/.* Пәхей Пиндар шахыр, абрайың ёк экен-ов! Анха, перизат гызың өйүнденем ковулдың! Бар ёк бол, гадым дүнйәңе!
Гөвхер. Сиз геплемесеңиз алланәме оглан…
Ожар */бегенйәр/.* Вай, мен геплесем ики алланәмедирин! Гошгы дагы окасам үч алланәмедирин!

Гөвхер… Гөвхер…Гөвхерим!
Гөр,мен сизи нәче йыллап гөзледим,
Дидәм яшлап, жигер-багрым чәк эдип!
Айланып Диярың шәхер-кендини
Хем Гечмише,
Хем-де Гелжеге гидип!
Гижелерне дүйшлеримден гөзледим,
Гүндиз хыял-хушларымдан гөзледим,
Көл боюна гонуп хүйре өврүлйән
Эртекилең гушларындан гөзледим.
Перими сиз,
пейкерми сиз,
хүйрми сиз,
Дүнйәң ыклымларын, юртларын сөкүп,
Сиз ялы нәзенин гызы гөрмедим!
Ниже йыллап ахы-зарыңыз чекип,
Сизи тапып билмедим мен Гөвхерим!
Гөр, сен нирде гезип йөрен экениң?
Сен бир аху гөзли җерен экениң?

/Дызына чөкүп гөге эллерини узадяр./

Эй, Аллам!
Маңа ничик багты берен экениң,
Керем экениң-ов, керем экениң!
Эй-хо, аршы аглаң Хумайымы сен,
Я-да ышк-хесериң Худайымы сен?
Керем-кераматмың, гудратмың Гөвхер?
Хер бакаңда эндам-җаным җиглейәр!
Хер бакаңда сәмәп айланяр келләм!
Асманда сергездан комета ялы,
Хем янып
Хем якып-яндырып гелйән!
Сен мелекмиң,
меликемиң,
хүйрмиң сен,
Аташмың, чырагмың,
барклы нурмуң сен,
Сен янымда дурманмыдын яңжа-да,

Эййәм нәдип йүрегиме гирдиң сен?
Дар ханасна сыгман чырпынян чай дей,
Гурсагымда йылдырымлап дурсуң сен!...

Гөвхер. Сиз маңа сен дийип нәмелер самрап дурсуңыз?
Ожар */Өр-гөкден гелйәр/.* Вай, мен сизе сен дийәйдимми? Сизе дагы сен диен дилиме */юваш/* поса билен */гаты/* даг басаярын!
Гөвхер. Чыкын отагымдан!
Ожар */Өр-гөкден гелйәр/.* Вай, сизе гошгымам ярамадымы?
Гөвхер. Ярамады!
Ожар. Хай, о гошгымың сизе ярамаҗагыны билйәдимем-ле! Оваррам, ол өзүме-де ярамаяды!... Ханы шу гошгымам бир диңләң! */гызың гөзлерине бакяр, хайыкяр/* Ай,ёк бу гошгымам сизе ярамаз!...Анха, бу гошгым вели, йүрежигиңизе йылдырым болуп гирип, дүнйәңизи элендирип ташлаяр!
Гөвхер. Сиз телбеми, тентекми? Хей йигрими биринҗи асырда гыза гошгы окап берйән тентеги гөрдүңизми?
Ожар */мүйнли, ашак бакып/.* Мен йигрими икинҗи асырдан гелдим-дә… Гөвхер гыз, сиз гошгы халамаян болсаңыз, мен бир нама гачырып берәейин!
Гөвхер */алланичикси/.* Вай, сиз инди мениң жайымда айдыма-да зовлатжакмы?
Ожар. Айдыма зовлат дийсеңиз зовладып гойберйән! Гөвхер гыз, менде хер дүрли айдым бар. Зовладып айдыляны-да, зовладылман айдыляны-да, гыгырып-багырып айдыляны-да, пышырдап яйдыляны-да, хатда дымып айдыляны-да бар, ынха бу айдымың сөзи-де ёкдур, сазы-да! Бу айдымы гулак билен дәл-де йүрежигиң билен диңлемели, себәби бу айдым гөзлер билен айдыляр. Айдымы ерине етирйәр Ожар Апбаев!

Ожар ашык гөзлере өврүлип гызың гөзлерине дикан бакяр, Гөвхер йигидиң гөзлерине майыл боляр. Овадан саз яңланяр.

Гөвхер */чыны билен найынҗар ялбаряр/.* Хайыш эдйән, гидәйиң инди.
Гумман. Хош, инди гидәймесем чалам-чаш болян… дәлирәп Аваза иш болян.

Ол гызың гөзүнден гөзүни айырман ызлайын йөрәп гидйәр. Гөвхериң габыл телефоны җырлаяр, ондан «Сен Ожҗары, Ожҗар сени сөййәр!» диен шадыян оваз янланяр. Гыз телефоныны дивана булап уряр.

Телевизорың өзи ачылып, ондан «Ожҗар сени сөййәр, сенем Ожары сөййәрсиң» диен сес янланяр. Гөвхер онун тогуны согурып зыңяр.

Радионың өзүнден өзи ачылып « Сен Ожҗары, Ожҗарам сени сөййәр» диен сес яңланяр. Гөвхер онуңам шнурыны гопарып ташлаяр.

Бирден холодилнигиң гапысы ачылып, япылып ондан « Сен Ожҗары, Ожҗарам сени сөййәр» диен сес яңланяр.

Думлы-душдан, петикден-потолокдан « Сен Ожҗары, Ожҗарам сени сөййәр» диен сес яңланяр. Гөвхер аялары билен гулакларыны гапып, дивана чөкйәр. Гөвхер аясына айыряр, якымлы айдым яңланяр:

Күкрейип язлар гелер ләле-рейхан Гөвхерим,
Җаным алган Җананым сен, Җан ичре эй-җан Гөвхерим,
Гужагыңы ачмыш бизе ажайып эйям Гөвхерим,
Ашыгы-магшук болуп кылалы сейран Гөвхерм.

Гөвхерим сен, Гөвхерим сен,
Әлемгошар өвсеним сен,
Жаным ал-да бакылык бер,
Леблен абы-көвсеринден.

Гөвхер ярым-яш аглап отыр… Чыра сөнйәр.

ИКИНЖИ ПЕРДЕ
БӘШИНЖИ ГӨРНҮШ.

Яшлар кенарда ашакдакы айдымы танс эдип айдярлар.

Учмаха дүшей дийсең, Аваза гел, Аваза,
Хүйленип гөчей дийсең, Аваза гел, Аваза,
Диярың ачай дийсең, Аваза гел, Аваза,
Сөйсең, дүнйәни сөйсең, Аваза гел, Аваза!

Ашык болман билмерсиң мөвҗәп ятан уммана,
Гойнуңда гулач уруп дөнйәрис биз гувваса,
Дәли деңзим чайканып ашыкларың хуввала,
Ышка саташай дийсең, Аваза гел, Аваза!

Мунда ёллар узаяр җаханың чар янына,
Дүнйә малыны берем бир гүнлүк сейранына,
Ганат-персиз учар мен йүрегмиң хейҗанына,
Сериңден гечей дийсең, Аваза гел, Аваза!

Мавы умманым гайлап, долуп-дашып толкун-эй,
Еңишлере яр Дияр, умман болуп галкын-эй!
Леззетин гөр яшайшың, багты чүвен халкым-эй!
Гуш болуп учай дийсең, Аваза гел, Аваза!

Сахна ала гараңкы. Сахнаның өңүнден Дилбер гелйәр, ызында Гумман. Дилбер ондан дынҗак боляр, Гумман галарлы дәл. Ахыры Гумман онуң өңүне гечип, голундан тутуп назарыны гөни гызың гөрежҗине дикйәр. Сахнаның төрүнден агачдан агажа, саявандан саявана дуланып, букдаклап Бегназар ага гелйәр. Бегназар аганың ызындан оны гарамлап Хажат эже гелйәр. Дилбер Гуммандан сыпып гидйәр, Гумман ызына дүшүп сахнадан чыкяр.

Бегназар ага */юваш/.* Бех, пеләкет гызларың хайсысыны сөййәркә?
Хажат эже */газаплы/.* Утан! Уял! Алтмыш яшап сакгалыңы селкилдедип гуш түпеңлежек ялы хөкүдүкләп йөрмәге! Сува дүшйән гыз-гелин гөрмедиңми бисырат!
Еңсесинден дуйдансыз чыкан сесе Бегназар ага тисгинйәр, алжҗырая.,
Бегназар ага. Дайза, сиз маңа бир зат дийдиңизми?
Хажҗат эжҫе гаты газаплы.
Хажат эже. Вай, бисырат, мен сениң дайзаң болдуммы инди?
Бегназар ага начарлаяр.
Бегназар ага. Уям, сиз…
Хажат эже */хас газаплы/.* Вай, инди мен сениң уяң болдуммы?
Бегназар ага */найынжар/.* Еңңежан, мен…
Хажҗат эжҫе хахайлап гүлүп, Бегназар аганы сынлаяр.
Хажат эже. Вай, мунуң сыпатына-сымматына бакың-а! Вай, Чарл Чаплин ялы ышарадыңы ашырып нәдип йөрсиң!... Вай,тоба эссагпырылла…
Бегназар ага. Еңңе, сиз нәмелер дийип дурсуңыз!
Хажат эже. Вай, мажгагай, мен инди сениң еңңең болдуммы? Вай, вай, ханы сениң силкме телпегиң? Ханы сениң чәкмениң, аягыңдакы мессиң, голуңдакы тесбиң? Я Аваза гелип аклың үйтгәп йөрми? Бегназар!... Бегназар!...
Бегназар. Дайза, мен Бегназар дәл! Мен Дашогуздан… Мен Байрам!
Хажат эже */мөлерйәр/.* Сен Байраммы? Ханы гөзүңдәки әйнеги айыр! */Бегназар ага ёкуш гөрсе-де айыряр/* Башыңдакы себедиңем айыр! */Бегназар ага айыряр. Хажҗат эжҫе жҗакжҗаклап гүлйәр/* Вай, сен шол гижен гөзүң билен, сакар келләң билен Бегназар болмазмың?
Бегназар ага. Болман!
Хажат эже */газаплы/.* Боларсың!
Бегназар ага. Болман!
Хажат эже. Боларсың!
Бегназар ага. Вай, мен Байрам халыма нәдип Бегназар болайын?
Хажат эже. Сен Бегназар болман маймынам боларсың! Мен инди бәш йыл биле окан курсдашымы танаманмы?
Бегназар ага. Анха, танамадың! Мен Байрам!
Хажат эже. Байрам болсаң дур бакалы! */Бойнундан фотоаппаратыны аляр/* Мен сени какаңа бир айдайын! Мен сени атаңа бир айдайын, бисырат! Мен сениң суратыны алып Селбә бир иберейин!
Бегназар ага төверегине ялт-юлт эдип алжҗыраяр. Ялбаряр.
Бегназар ага. Хай, дуравер Огулхажат, дуравер! Мен саңа гейим-гежимими үйтгедип йөрмегимиң себәбини айдып берейин! */хашлаяр/* Хол пеләкети гөрйәмиң?
Хажат эже. Гумманымы?
Бегназар ага. Ховва. Гумман мениң иним Хакназар пахырың еке оглы! Заннар отуз яшап баряр… Өерип билемзок. Хайсы гызы алып бержек болсак, эденок. Тиркешйән гызам ёк. Эжеси пахырам гара багыр-да «Гумманжаның хөкман бир кеми бардыр» дийип увлап йөр…

Хаҗат эҗе. Тапыпсыңыз кемли йигиди. Гумман эртир салкын бир гыз билен, өйлән салкын бир гыз билен огар-огар ойнаяр.

Бегназар ага. Гумманжан кемлими-кемсизми билейин дийип эшигими үйтгедип онуң ызына дүшүп шипийонлык эдип йөршүм-дә…

Хаҗат эҗе / *сынлап гүлйәр/*. Җалайҗа җентелмен-ә болупсың?

Бегназар ага. Сен дынч алып йөрмүң?

Хаҗат эҗе. Президентиме дөнейин! Зәхмет ругсадымызы бир ай этди. Шондан бәри хер йылда он бәш гүн томсуна, он бәш гүн гышына Авазаның хөзүрини гөрйән.

Бегназар ага. Пенсия-ха чыкансың?

Хаҗат эҗе. Чыкдым. Президентиме дөнейин! Ёкары пенсия алян! Үстесине университетде сапагам берйән, ылмы ишлеримем довам эдйән.

Бегназар ага. Гумманың гыз җигисем йигрими бәш яшындан гечди… Хан атамам «дессине Гумманҗаны өериң, шонданам бир ювлук гөрүп өлсем арманым ёк» дийип, ики аягымызы бир гонҗа сокяр!

Хаҗат эҗе. Гаратай ага нәче дагы яшады?

Бегназар ага. Бир йүз үч яшында…

Хаҗат эҗе. Түвелеме! Түвелеме!... Онуң нобериси нәче?

Бегназар ага. Хан атамың он огул-гызы, тогсан алты агтыгы, үч йүз элли секиз човлугы, он еди ювлугы бар…

Хаҗат эҗе. Сиз нәме Гаратайлар болуп Хытайың ызындан коваңызмы?

Бегназар ага. Ёк, Хиндистаның ызындан!

Хаҗат эҗе.Гумманың кеми бар… Ол бейдип гөрен гызының ызына дүшүп йөрсе, өйленмәнҗик гечер… Сын кыл оңа!

Бегназар ага. О пелекет оларың хайсысыны халаярка?

Хаҗат эҗе. Бар иниңе кәййе!

Бегназар ага гидйәр, Хаҗат эҗе саяваның астында секиде отуряр.

Гулрух */гелйәр/.* Хаҗат эҗе, отуранмысыңыз?

Хажат эже. Гел гызым, сенем отур… Чырпынып ятан деңзиң дидарындан доюп болямы?

Гулрух */отуряр, деңзи сынлаяр/.* Шу деңзиң якасында месген тутуп, Ватан эдинип яшан ата-бабаларымыза дөнейин! Бу йөне-мөне деңиз дәл! Түркмениң бимөчбер багты!

Сәхет гелйәр, ол йылгырып отуранлары сынлаяр.

Сәхет. Гелинлер, яныңыза чөкәйсем болмазмыка?

Гулрух. */газаплы/* . Болмаз!

Хаҗат эҗе. Ай җигим, шундан илерлигине гитсең, үч йүз элли километр язылып ятан алтын чәгели гүзердир, гайралыгына гитсең ене үч йүз элли километр тылла чәгели гүзердир. Шонча гиң мейдандан отурмага ер тапмадыңмы?

Сәхет. Мен шу овадан гелниң янында отурмак ислейән-дә… Мен өрән хош хабар гетирдим. Кенар шәхерчесиниң душундакы 965-нжи гуюдан небит чүвдүрми урды! Энтек небит чыкарыш тарыхында бейле фонтаның уран ери ёк!

Хаҗат эҗе. Гел, мениң гапдалымда отур-да, хош хабарыңы айдып берәй…

Сәхет. Ёк. Мен шу зыба гелниң янында отурып айдып бержек!
Хаҗат эҗе. Вай, инди биз ялы гарры-гуртын янында хош хабарам айдып болмаямы?
Сәхет. Ай, овадан гелин, яныңда отурайын-да!
Гулрух. Отурма, мен саңа белетдирин! Янымда отурдыгың лак атып башларсың!
Сәхет. Хей, сениң ялы пери-пейкере-де лак атман бормы?
Хаҗат эҗе */гахарлы/.* Овадан гелин экен диййип гөрениңе сүйкенибермек бормы?
Сәхет. Дайзаҗан, серет ол маңа гөзүниң эгремчесини гүлдүрип, нәз эдйәр!
Хаҗат эҗе */гахарлы/.* Ким саңа нәз эдйәмиш?
Сәхет. Ай овадан гелин, азажык сүйкенәйин-ле…
Гүлрух */нәз-керешме билен/.* Ери боля, азажык сүйкенсең сүйкенәй..
Хаҗат эҗе. */от аляр/.* О нәхили азаҗык сүйкенмелимиш!...
Гүлрух. Хаҗат эҗе, бу гөрмегей йигит билен гүрлешесим гелип, йүрежигим атыгсап дур-да.
Хаҗат эҗе. Тоба!.. Тоба!
Сәхет. Мениңем йүрежигим сув болуп баря…
Гүлрух. Вах, йүрежигим үзүлип баря, гөр сен нәхили аҗайып йигит!
Хаҗат эҗе */сычрап туряр, газаплы, эмма юваш/.* Вай, бихая дийсе! Мен сени мая-маңызлы, эдеп-экрамлы түркмен гелнидир өйдердим… Асыл сен-ә бир…
Гүлрух гүлүп дессине элинден чекип Хаҗат эҗәни зор билен отурдяр.
Гүлрух. Хаҗат эжежан, би гөрмегей йигит мениң янёлдашым… Геолог. Айтманмыдым үч айда бир душушып билйәс диййип. Онсоң хер душанымызда тәзеден таншып, тәзеден халашып, тәзеден дурмуш гурярыс.
Хаҗат эҗе */ичине түйкүрйәр/.* Хай гырнак дийсе! Җанымда җан-а гоймадың!
Сәхет */элини узадып аялыны турузяр/.* Багышлавер, Хаҗат эҗе!
Гулрух. Багышлавер, Хаҗат эҗе!
Олар гүлүшип гидйәр. Бегназар ага гелип Хаҗат эҗәниң янында чөкйәр.
Бегназар ага. Пах-пах юрдумыз кувватлы дөвлете өврүлдов! Би Хазарың якасында гурулян десгалара, Хазарың ичинде гурулян небит чыкарыҗы гуйылара аклым хайрандыр! Аклым хайрандыр!
Хаҗат эҗе. Түркмен хемме заманда-да агзыны бир эдип, бир агза баканда дүнйә гудратыны гөркезйәндир! Паҗарла Диярым, паҗарла!
Олар гүлүшйәрлер, еңсесинден Гумман гелйәр.
Гумман */шадыян/.* Бегназар кака! Хах-хах-ха! Сен американ миллионерлери ялы җентелмен болайыпсың асыл!
Бегназар ага алҗыраяр, эмма Хаҗат эҗе дессине өзүни эле аляр.
Хаҗат эҗе. Ханым, кердир, гаты гыгырмасаң эшитмез!
Гумман */геӊ галяр/.* О нәхили кер?
Хаҗат эҗе. Депме кер!
Гумман. Бегназар кака, оюн этмесене…
Хаҗат эҗе. */Бегназар аганың гулагына гыгыряр/.* Бу йигит Бегназар кака диййә.

Бегназар ага */амлыга салып/.* Саңамы?
Хажат эже. Жаным, сен маңа Бегназар кака диййәмиң? */Жакжаклап гүлйәр/.* Гөрен гызың ызына дүшүп йөрсең энтек эжеңе ава-да диерсиң!
Гумман. Бегназар кака, ойнуңы гойсана. Мен сени танаманмы?
Хажат эже */хонданбәри болуп/.* Сениң Бегназар какаң депме кермидир?
Гумман. Жук.
Хажат эже. Сениң Бегназар какаң сокур көрмүдир?
Гумман */хайран/.* Жук.
Хажат эже. Сениң Бегназар какаң мең ялы аялы бармыдыр?
Гумман. Жук.
Хажат эже. Жук болса Бегназар какаңы йитирен ериңден агтар!

Гумман аңк болуп сахнаның о четине йөнелйәр.

Бегназар ага. Түйс курсдашым Огулхажат болдуң!

Олар гүлүшйәр. Гумман габыл телефоныны алып жаң эдйәр.

Гумман. Бегназар кака, менем саңа бир томаша гөркезейин-ле!.. Алёв, Селби эже, салавмалейким?
Сес. Гумманжан, сенми… Гургынжамың, ягдайың ничик? Эжен дагам саглыкмы?
Гумман. Мен Авазадан жаң эдйән Селби эже? Ханы Бегназар какам бармыдыр?
Сес. Вай, Бегназар какаң, саңа гуда болжак дийип Ашгабада гидипди…
Гумман. Селби эже, мен сени эжемден артык гөрмесем кем гөрйән дәлдирин. Мен утанып эжеме айдып билемок… Сен эртир автобуса мүн, ики сагатданам Авазада борсуң. Мен саңа халашян гызымы гөркезейин, сының отурса, гуда болубериң…
Сес. Вай, Гумманжан, саңа дөнейин! Эртиржик барарын…
Гумман. Гел Селби эжемжан, мен саңа бир сюрпризем этжек!

Гумман гүрлешип, Бегназар ага дагыны сынлап йылгырып гидйәр.

АВАНССЕНА

Сагдан Дилбер гелйәр, саявана дуланып, оны гаравуллап дуран Жоннук гаршысындан гелйәр.

Жоннук. Салам ак гыз, салам! Мен сизиң ялы бир овадан пери-пейкери йитирдим. Ол эдил сиз ялы эйжежикди… Сиз ялы нәзиненжеди… Сиз ялы хесерлижеди…
Дилбер */өр-гөкден гелйәр/.* Вай, дүнйәде менден башга пери-пейкер гызам бармы? Сиз мениң ялы эйжежик… Мениң ялы нәзенинже… мениң ялы хесерлиже… гызы ниреде гөрүп йөрсиңиз?
Жоннук. Дүйшимде!.. Дүйшимде перизат гыз! Ол маңа «Хушунда мени Авазадан агтар, адым Дилбердир» дийди…

Еңседен гүррүңи эшидип Ожар гелйәр, ол Жоннугың еңсесинден эбшитлейәр.

Ожар. Сен гижә галыпсың, бар дүйшүңе сары гүм бол!

Гөдек сүдүрләп гойберйәр. Җоннук җалай энтирәп-тентирәп баршына/

Җоннук. Охо-хо-хов! Мен аждарханың авуна баран экеним-ә!

Сахнадан чыкып гидйәр. Дилбер билен Ожар гүлүшип гидйәр.

АЛТЫНҖЫ ГӨРНҮШ.

Дилбериң отагы. Дилбер ярым-яш болуп, сессиз аглап отыр. Гулрух оны гөрүп алланичикси боляр, ол Дилберин әхеңинде йылгыряр.

Гүлрух. Дилберҗан, мен сени көшешдирейинми я йүрежигиң говзар ялы агладайынмы? Ери, саңа нәм болды?

Дилбер. Ылайым сен-де гура, тапан пикир-пириминде гурасын! Мен-де гурайын!

Гулрух. Вай, гыз, саңа нәм болды?

Дилбер. Зәхер болды! Мерез болды! Ол ыңдармаң маңа ашык болды?

Гулрух. Хайсы ыңдармам?

Дилбер. Гумман!

Гулрух. Гойсана гыз. Гөвхер Гумманы сенден габанып ол гүн кенарда мәхелләниң ичинде узак гүн видео сурата дүшди. Онсоң ол саңа нәдип ашык болсун?

Дилбер. Мен нәбилейин. Мен оңа Гөвхери ышка дүшүрмегиң ёлуны өвретдим. Гөвхер габанар ялы, Гөвхериң ышкына от берер ялы, оюн эдип Гуммана сүйкенен болдум… Ол ыңдарма болса маңа чындан ашык болды отурыберди.

Гүлрух */җакҗаклап гүлйәр/.* Вай, ылымуран Гуммандыр-да!.. Агшам интернеде гирер… китапханалара гирер… Бойл Мариоттың дүнйәсине гирер! Эртир ол сениң дүнйәде бардыгыңам, адыңам унудаверсин!

Дилбер чыны билен аглаяр.

Дилбер. Мен Ашгабада гидйән!

Гүлрух. Вай, Гумман ашык болды дийип гидибермек бормы гыз? Гая-гопуз ёкка бейдип увлабермек бормы? Гой ханы агыңы!

Дилбер. Вай, менем Гуммана ашык болдум…

Гүлрух */өр-гөкден гелйәр/.* Нә-ме?... Ханы гайтала!

Дилбер */соҗап/.* Менем Гуммана ашык болдум…

Гүлрух */гыгырып башлаяр/.* Гуммана ашык бор ялы сениң аклың ниреде? Ики ашык-магшугың арасына дүшүп гарачомакмы сен? Нә аклың билен Гуммана ашык болуп йөрсиң?

Дилбер. Сөйги геленде акыл-хуш гидйән экен!

Гүлрух. Зәхер экен! Мерез экен!.. Вай, Гумманҗаның багтыны ятырдык дий-де гутарда! О нерессе озал Гөвхериң ышкындан сары сапак болуп йөрди! Дерхал Ашгабада угра! Байбай, гызбая иш битирипдир-ов!

Дилбер. Вай, эҗеҗан, инди нәдерин-эй!

Гулрух. Вай, йүзигара, инди сен нәдип Гөвхериң йүзүне середерсиң?

Дилбер. Вай, инди мен нәдип яшарын-эй!

Гулрух. Йөр, дерхал Ожары тапалы! Ёк бол-да Ашгаба-да гидевери!

Дилбер. Мен эййәм билет алдым.

Гүлрух. Йөр онда Оҗар билен сени уградайын мен!

Дилбер йүзүни сүпүрйәр, олар даш чыкяр. Зал билен сагдан гелйән Хаҗат эҗе Дилбери гөрүп аңк боляр.

Хаҗат эҗе. Дилберҗан, саңа нәм болды? Аглап габакларың чишип гидипдирле?

Гүлрух */ясама гүлйәр/.* Дилберҗан бегенҗинден аглаяр, бегенҗинден! Дилбериң огул җигиси болупдыр…

Хаҗат эҗе. Вай, болайыпдыр! Җигиң яшы узак болсун! Худайың бердим дийип берен перзенди болсун! Ал гызым бушлугыңы!

Пул берйәр, Гүлрух аляр.

Гүлрух. Хаҗат эҗе, сени Бегназар ага агтарып йөр…

Хаҗат эҗе. Шейлеми?

/Хаҗат эҗе оларың болшуны геңләп уграяр, сахнаның о башына барып ыза гаңрыляр.

Хажат эҗе. Вай, Дилбержан өтен йыл эҗемин ак гоюн тоюны этдик диййәди-ле… Тоба! Тоба! Хөкүмет көп чага пул берйә дийип инди пыгамбер яшыны яшан хелейлерем чагалап йөрсе… Даш эдеверсин-эй!

/Гидйәр. Гүлрух оның ызындан гарап./

Гүлрух. Аял алым болса-да аяллыгына галяр-да. Гөр, бир сырҗагазың барыны билди. Йөр гыз!

Гүлрух Дилбер билен сага гидйәр. Бир салымдан сагдан Оҗар, солдан Гумман гелйәр.

Оҗар. Йигит, гайдып шол гызың янында гөрүнсең чейневаҗыңы пытрадян!

Гумман */кинаялы/.* Пытрадып отурмалы чемелҗе чейнаваҗым бардыр! Гардаш, сен би чейневаҗы пытратҗак болсаң «Тиз көмеги» чагыр!

Оҗар. «Тиз көмек» нәме герек?

Гумман.Тежрибәмден билйән! Шу тумшуга деген «Тиз көмеклиҗе» гидйә!

Оҗар. Ханы онда шол гызың янына бар, «Тиз көмек» киме герек боляка?

Гумман. Хайсы гызың янына?

Оҗар. Гөвхериң янына!

Гумман ылгап барып япышяр.

Гумман.Гардашым, пытрат мениң чейневаҗымы! Пытрат, бирден ялңышыбам Гөвхериң янына бармазым ялы, пытрат тумшугымы!

Оҗар оны геңләп ёлуна гидйәр, Гумманам гүлүп ёлуна гидйәр.

Гөвхериң отагы. Ортада шем чыра янып дур. Гөвхериң гөзлери ышкдан балкылдап дур. Оҗар танс ойнап, айдым айдяр. Гөвхер нәз-керешме билен кә танса гошуляр, кә Оҗары сынлаяр. Гөчгүнли саз.

Сырыл дүнйәң пердеси,
Жанлан пынхан эртеки,
Сөйги дүнйәң эртеси,
Бизиң вели шу гүнмиз!
Нәзу-керешме эйләп асманың ал еллери
Арш-күрсүң арасында гайдырып йөр гөвнүмиз!

Яшайыш - дүйш сөеңде,
Яшайыш - дүйш сөйлеңде,
Яныма сүйш шемала
Сачың яй-да мелегим!
Эгер тутсам элиңден, дий сен нәме дийсең-де,
Йөне ялңыз дилегим:
Оя-най-ма ме-ле-гим!

Яшайыш-дүйш, сөйги-дүйш,
Гадам бас дүйш ичре сен,
Бу селеңлик хова дәл,
Ёк, ол шерап, ол хесер!
Ериң анры уҗуна гидели биз ислесең,
Чүнки ёллар түкенмез,
Тогалаг-а чүнки ер!

Гапыдан гелен Гүлрух билен Дилбер аңк болуп галяр. Оҗар билен Гөвхер айдым айдып учуп йөрлер.

Ожар:

Эгер ышка учрасаң,
йурек чатлар учмасаң,
Мунча болмаз учмахам,
Дүнйә ничик ова-дан!
Сөйгә учрап дүйш гөрүп,
умман болуп мөвч уруп,
Сүйҗи дүйшден Гөвхерим,
Сең гойнуңда оянам!
Яр, гойнунда оянам!

Оҗар Гөвхериң ики голундан тутуп бирек-биреге ашык назарыны дикип дур.

Гүлрух. Эхем.. Үхүм.. Оҗар…
Дилбер. Оҗар диййән мен саңа!
Гүлрух. Оҗар диййәс биз саңа!
Дилберй */хас часлы гыгыряр/.* Оҗар!
Гүлрух. Йөр гыз, олар сес етерден башга дүнйәде*! /Олар зала чыкяр, Гүлрух Дилбери гуҗаклаяр/* Худайжан сени гарачомак болмакдан совупдыр.

Дилбер. Йөр мен Оҗарсызам хова мензилини тапян!
Гүлрух */гең галяр/.* Хова мензилини нәтҗек?
Дилбер. Ашгабада гитҗек!
Гүлрух */гең галяр/.* Ашгабада гитҗек?
Дилбер. Ашгабада гитҗек!
Гүлрух */геңлейәр/.* О нәдип Ашгабада гидерсиң? Гумманҗан нәме?

Дилбер өр-гөкден гелйәр.

Дилбер. Вай, мен агыздан галан Гумманы башыма япайынмы?
Гүлрух. Вай, Гумман агыздан галып сакгычмы? Я сен оны Гөвхериң огшашдырып-ялашдырып отураныны гөрдүңми?
Дилбер. Ол гүн өзүң айтмадыңмы? Гумман нәче йыллап Гөвхери сөйди дийип?
Гүлрух. Сен яңыҗа айтмадыңмы, Гуммана ашык болдум дийип… Дилберҗан муңа чархыпелегиң ойны диерлер! Гумман Гөвхериң ызына үч йыллап дүшди, эмма оны Гөвхер сөймеди. Сениң эҗең билен какаң нәче йыллап Оҗар билен сениң дурмуш гурмагыңы иследи, эмма сен Оҗары сөймедиң!.. Адам пахыр ерде өлчерйәр, дөкйәр, хасап эдйәр, план бичйәр, йөне ахыркы нетиҗәни ёкарда Бирибар чыкаряр! Аллаҗан сизи ышка саташдырды! Түркмен ника гайып, ышк гайып диййәндир!
Дилбер. Гүлрухҗан, мен дийсең буйсанҗаң гыздырын! Өлерин, йитерин, йөне гайдып Гумманы сөймен!
Гүлрух. Диймек ышкың яландыр! Яңыҗа «Гуммана ашык болдум» дийип гөзлериңден дөкен катра-катра гөзяшың яландыр!
Дилбер. Сөйгим-де чын, гөзяшым-да чын, эмма мундан бейләк мен Гумманы сөймен!

Олар тиркешип гидйәр.

АВАНССЕНА

Сахна дийсең беземен гейнен, дийсең даявдан узын гелин гелйәр, ол гаршысына середип, дессине терсине дөнйәр. Гаршыдан болса Җоннук җалай хиңленип гелйәр, ол гелни гөрүп, ялым-юлум эдип янына баряр.

Җоннук. Салам, ак гыз, салам! Мен яңыҗа Хыдыр ата душдум, ол «Сөвер оглум, герчек оглум, ет, Авазада саңа бир зыба гелин гарашып сабры-карардан айрылып дурандыр!» дийди. */даяв гелин терсине дөнүп йүзүни гөркезенок, Җоннук гөрҗек болуп дашындан айланяр, йөне гелинем айланып ройыны гөркезенок/* Ай овадан гелин, мен сени ериң дүз йүзүнден, чөвре йүзүнден гөзләп сергездан болуп йөрүн! Ханы маңа ай жемалыңы гөркезип гараҗыгымы гапып ташла!

Даяв гелин бирден оңа тарап дөнүп шапба эбшидинден тутяр, Җоннук аңк болуп дилден-агыздан галяр.

Жүмәгүл. Азгын! Ахлаксыз! «Мен кесел! Мен ярамок! Авазада өзүме серетдирәймесем өлйән» дийип… Асыл сениң кеселиң башга экен-ә!
Җоннук. Жүмәгүл!... Гойберов якамы, масгара эдйәң!
Җүмәгүл. Инди өлйәнчәң сениң якаң, мениң элим болар!!!

Җоннук. Жүмәгүлҗан, мен… мен оюн этдим-ов…сени танап оюн этдим-ов!
Җүмәгүл. Мен инди саңа чыны гөркезерин!
Җоннук *(чете).* Ахыры тиранозавра саташдым-ов!

Җүмәгүл онуң еңсесинден пенҗеләп идирдедип алып гидйәр. Сахнаның сагындан Гумман билен Селби эҗе гелйәр.

Селби эҗе. Гумманҗан, ханы хайсы гызы сайлап-сечдиң?
Гумман. */бойнундакы дүрбисини берйәр/.* Гызлары сынла-да өзүң билд-ә.
Селби эҗе */дүрбини гөзүне элтип/.* Хол овсунып дуран гызы сайлансың!
Гумман. Мен көр дәл-хов Селби эҗе!
Селби эҗе. Хол сувдан чыкып гелйән ярым-яланач гызы сайлан болайма!
Гумман. Мен акмак дәл-хов, Селби эҗе!

Селби эҗе ысырганяр, дүрбүни гөзүне элтйәр.

Селби эҗе */дүрбә узак середип/.* Вайййй!
Гумман. Ахыры мениң сайлан гөзелими гөрәйдиң өйдйәң, Селби эҗе!
/Селби эҗе дүрбүни Гуммана оклап тасанып уграяр/ Селби эҗе, мениң сайлан ярым бейледе!
Селби эҗе. Сениң ядыңа гыз дүшйәр!...

Түвдирилип гидйәр, Гумман лахлах гүлйәр.

Гумман. Хах-хах-ха! Бегназар кака, инди, нәдәеркәң! Хах-хах-ха!

Гидйәр.

ЕДИНҖИ ГӨРНҮШ.

Овадан саз. Кенарда Бегназар ага билен Хаҗат эҗе хыммылдашып отыр. Оларың аркасындан Селби эҗе гелйәр. Селби эҗәниң ызында Гумман. Селби эҗе Бегназар аганы гөрүп аңк боляр.

Селби эҗе. Бегназар! */Бегназар ага еңсесине гарап, Селби эҗәни гөрүп шок боляр/* Тоба! Тоба! Бегназар? Гавунчының гарантгасы ялы, болуп отуршың нәтеңет?! Вай, сыпатыңы, сымматыңы дагы нәдәйипсиң? */Бирден хахайлап гүлүп башлаяр/* Вай, вай, атялман ялы болуп отуршың нәтеңет? Вай, ышарат дийсе!

Хаҗат эҗе дессине чыкалга тапяр, ол арасса түркче геплейәр.

Хаҗат эҗе. Мехметкая, бу хатын саңа нәмелер дийип дур? Я ол сениң таншыңмы?
Селби эҗе. Вай, масгарабаз! Мен сени какаңа бир айдайын! Мен сени хан атаңа бир айдайын! Мениң ялы аялың барка албассы билен хыммылдашып отырмың?
Бегназар ага */арасса түркче гүрлейәр/.* Мениң Түркменистана илкинҗи гелшим! Онсоң мениң таншым нириден болсун!

Селби эҗе төверегине гараняр, Гумманы гөрйәр, экезленип гыгырып башлаяр.

Селби эҗе. Вай, бисырат, сен горкыңа дилиңем үйтгетдиңми?! Гумманҗан агаңа серет, ол түркче гүрләп дур!
Гумман. Селби эҗе, ене азаҗык гысса, ол манҗурчада гүрләверсин!

Селби эже. Гумманҗан, мен агаңа белетдирин! Ол йылманак гырнага душса лапландча-да гүрләберйәндир! */Бегназар ага/.* Вай, сен горкуңа миллетиңем үйтгетдиңми?
Гумман. Гыссабер, гыссабер Селби эҗе, хәзир ол динином үйтгедеверсин!
Хаҗат эҗе. Ай, хатын, сен нәмелер самрап дурсуң? Мехметкая, булар бизи бирине меңзедйәр өйдйән!
Селби эҗе. Хава, сени албасса, онам арваха меңзедйән! Бегназар!... Бегназар, маңа бивепалык эдениң оваррам, йөне тапып йөрен гырнагыңам шулмы инди?!
Хаҗат эҗе */гахарланяр, түркче/.* Ай хелей, сен мениң адамыма нәмелер дийип дурсуң?
Селби эҗе. Мен саңа-да дийип дурун, хелей!
Хаҗат эҗе. */Бегназар ага ювашҗа/.* Түркменчә говы дүшүнмейәниме шүкүр, ёгсам буҗагаз хелей билен сачёлды ойнаймалы болды!...
Бегназар ага */Хажҗада ювашҗа/.* Менем түркменчә говы дүщүнемок-де, ёгсам буҗагаз хелее бирки шарпык дадыраймалы-ха болды…
Гумман. Селби эҗе, мундан Бегназар какам болмаз! Бегназар какама сен хей шулар ялы гымматбаха шляпа алып берипмидиң?
Селби эҗе */сынлаяр/.* Җук.
Гумман. Сен Бегназар какама хей шулар ялы доңуп дуран костюм алып берипмидиң?
Селби эҗе. Җук.
Гумман. Сен Бегназар какама хей шулар ялы гымматбаха көвүш, көйнек алып берипмидиң?
Селби эҗе. Җук… */ысгаяр/.* Йөне мундан Бегназарың ысы-кокы күкәп дур! */Хажҗат эҗәни ысгаяр/.* Мундан Бегназарың ысы геленок.
Гумман. Менем оны гөремде Бегназар какамдыр өйтдүм. Ол киши маңа паспортыны гөркезди, түрк экен, Ыссамбылдан экен!.. Селби эҗеҗан, шулар ялы адамың Бегназар какам дәлдигине Худаёлы бер, садака бер! Бегназар какам шейдип йөренинде өлермидиң, йитермидиң?
Селби эҗе */гөгүне гарап/.* Ай, Худайҗан, шу ышарат Бегназар болмаверсин! Шу атялман Бегназар болмаса, ёлуңа Бегназарың бир өвеҗи!.. Вай, вай, Гумманҗан, гахарыма тас аклым үйтгәпди… Мен бир сув ичип өзүми дурсәйин.

Гидйәр. Гумман Бегназар аганың гулагына.

Гумман. Бегназар кака, аҗалдан гутараным үчин тоюма бир гөле элтерсиң!
Бегназар ага. Еди өвеч билен бир өкүз элтерин сениң тоюңа! */хашлаяр/* Селби эҗең Авазада нәм ишләп йөр?
Гумман. Оны мен чагырдым…Тоюма еди өвеч билен бир өкүз герек болды-да!

Гүлүшйәрлер. Гумман гидйәр.

Хаҗат эҗе */вахахайлап гүлйәр/.* Бай томаша бол-дов!
Бегназар ага. Ёк, томашаның улусы энтек өйде бор!
Гүлрух Дилбериң голундан тутуп сахнаның өңүнден гелйәр.
Дилбер. Гүлрух, гойберсене! Мен Ашгабада гидйән!

Гүлрух. Екеже гезек Гумманы гөр-де, соң гидевер Ашгабадыңа!

Оларың гаршысындан Гумман гелйәр, ол Дилбере дикан бакяр, Дилбер оңа дикан бакяр. Ышк олары эрк-ыгтыярдан айыряр.

Гумман. Дилбер…

Дилбер. Гумман… Мен Ашгабада гидйән…

Өзи билмезден билети билен паспортыны чыкаряр. Гумман икисинем аляр.

Гумман */билети йыртяр/.* Билетиң гереги ёк! Учарың гереги ёк! Икимиз гоша гува өврүлип ал асмандан учар гидерис.

Дилбер. Вай, паспортымы бир йыртайма!

Гумман. Бу паспортың-да инди гереги ёк. Мунда атаң ады ялңыш язылыпдыр. Сен мундан буяна Дилбер Атаевна Гаратаева!

Гумман айдым айдяр. Айдыма әхли гахрыманларымыз сахна гелйәр.

Ожар.

Хазарың ак гувлары арзым етир яра хей,
Аклымы алдырмышам асмандакы хүйре хей,
Дилбер сениң ышкында йүрек пара-пара хей,
Аңка дей аташ соврул, дилбериме чабра хей,
Салланып, сейкин басып сейле гел-эй, сейле гел,
Ашыгыңы җадылап дидара душ эйле гел!

Дилбер.

Ышкым апы-тупандыр, өврер энтерпелегиң,
Җадысына саташсаң аршдан гелен мелегиң,
Сыгмаз асман астына җебру-җепа-элемиң,
Арзыңы яр эшитмез, Аллам эштмез дилегиң,
Апатымдан горкмасаң, сейле гел-эй, сейле гел!
Түвелейлəп, көвсарлап аклымы чаш эйле гел!

Гумман Дилбериң голундан тутуп деңзиң кенарына уграяр.

Гүлрух. Ашгабада гитҗекмиш?! Сөйги саңа театрың сахнасыдыр этҗегиңи эдер ялы!

Олара буйсаныл гүлйәр.

Бегназар ага */алжырап гыгыряр/.* Хай, Гумманжан, саклан, сен йүзүп билйән дәлсиң!

Гумман. Хай бу махал Хазар деңзи губа газың гурсагындан, Гумманың болса топугындан!

Олар деңзе тарап йөрәп баряр.

Бегназар ага */алжырап гыгыряр/.* Гумманҗан, сен йүзүп билеңок, йүзүп!

Гумман. Она дерек мен учуп билйән Бегназар кака!

Гумман билен Дилбер Иса пыгамбер ялы деңзиң үстүнден йөрәп баряр, хеммелер олара аңк болуп середйәр. Еңседен Селби эҗе ылгашлап гелйәр.

Селби эҗе. Хә, хә, сен түрк болан болядың-ла! Түркче гүрлән болядың-ла! Авазада нәм ишләп йөрсиң, бол жогап бер!

Бегназар ага. Чүшш! Юваш-айт хатын! */сүем бармагыны гөтерип, ювашжа/* Мен Авазада ишпион болуп ишләп йөрүн!..

Селби эже */аңк боляр/* Ишпион? О нәмәниң ишпионы?

Бегназар ага /юваш/. Мен ярым ай бәри ишпиончылык эдип, Гумманжаны ызарлап, онуң кемли дәлдигини, перизат ялы гызы сөййәндигини, дессине тоюны тутаймасак, дәлирәп дүзе чыкяндыгыны аныкладым.

Селби эже. Яныңдакы ышарат нәме онсоң ишпион киши?

Хажат эже. Вай, вай, Селби гел-гел Бегназары менден габанып йөрмиң? Пәхей, Бегназарың йигрими яшлы талыпка йүзүне серетдимми мен?! Алтмыш яшап варагы чыкан Бегназарыңы башыма япайынмы мен!

Селби эже */Бегназар ага/.* Эшитдиңми? Менден башга хатын башына япсынмы сен ялы варагы чыкан гаррыны!

Бегназар ага. Кейваны, олара серет, олара!

Селби эже */середйәр, аңк боляр/.* Вай, олар деңзиң үстүнден йөрәп баря-ла…

Хажат эже. Дүнйәниң депесинден ышк йөрәп баряр!..

Гахрыманларымызың бирнәчеси ашык-магшуклара, деңзе середип дурлар.

Ожар. Бир акылдар «Багтыяр Ватаны болмадык адам багтлы болуп билмез» дийип хак айдыпдыр. Галкынян, гурулян, өсйән, өзгерйән юрдумызың багты бизиң багтымыз!

Гумман. Галкынян, гурулян кувватлы дөвлетимизиң багты бизиң багтымыз! Рөвшен Гележегимизиң багты! Шан-шөхратлы Гечмишимизиң багты! Беркарар Түркменистан диңе шу гүнүни бейгелтмән, мүңлерче йыллык ажайып тарыхымызы, бейик Гечмишимизи дикелдип, ховаланып гөрүнйән гудратлы Гележегимизе хем бадалга берйәр!

Сәхет. Доганлар, ханы ене он йылдан… йигрими йылдан… отуз йылдан Авазаның нәхили ажайып курорт болҗагыны гөз өңүне гетирҗек болуң! Бай фантазияңызың жылавуны гойберип, арзув эдип, гөвүн йүвүрдиң!.. Ак мермерден гурлан мүңлерче көшки-сарайлар… бcraft… ымаратлар… эмели дерялар, эмели көллер багы-боссана бүренип отыр, билбиллер сайрашып, мүң дүрли гушлар ках-ках уряр! Мүңлерче гектар ботаники баг гөренлериң аклыны хайран кыляр!..

Гүлрух. Авазаның сувунда мүңлерче-мүңлерче ак елкенли гайыклар, ак яхталар умманың ак гувлары ялы йүзүшип йөрлер!..

Бабыр ага. Хер йылда йигрими-отуз миллион дүнйә жаханкешделери адам элиниң гудраты билен земинде дөрән учмаха хайран галып, олар Авазада түркмен мәхрине, түркмен достлугына, түркмен доганлыгына, түркмен Гудратына душарлар!

Сәхет. Перишде ялы гожалар, мәхрибан эжелер яңадан жахыллыгы билен душарлар!

Бегназар ага. Жахыллар йигделип, яш новжуван боларлар. Яш новжуванлар болса Авазада ышка-сөйгә саташарлар!

Хажат эже. Аваза саглыкдыр, сападыр, шатлык-шовхун, жана мелхем шипадыр!

Эсенаман ага. Ынха, шонда күлли адамзат бедиян чөлде дүнйәниң курортларының найбашысыны дөреден бейик Президентимиз Гурбангулы Бердимухамедовың Гудратына аперин дийип башыны эгер, земинде деңсиз-тайсыз учмах үчин Аллатагала-да өз эзиз оглундан миннетдар болар!
Ашык-магшук яшларам сахна гелйәр. Дилбер «Дөвлетли дөвран гелди» диен айдымы айдяр.

Беркарар Дияр, саңа
Дөвлетли дөвран гелди!
Җанлар саңа садага,
Алламдан перман гелди!

Баглара сейран гелди,
Калбыма хейҗан гелди,
Җаханы хайран кылып
Бир аҗап заман гелди!

Дагларым лагыл-гөвхер,
Яйлам ал-яшыл өвсер,
Дерялам абы-көвсер
Эшретли эйям гелди!

Галкып дөвлет дарагтым,
Юрда сыгмаз бай багтым,
Ак мермерден пайтагтым
Ёлуңа рован гелди!

Авазам - ышку-хесер,
Хер бинасы көшге деңц,
Җахан сана кешт эдер
Җүмлейи-җахан гелди!

Пелпелле аршда рухум,
Ватандыр сеждегәхим,
Эмриңден Адыл шахым,
Дөвлетли дөвран гелди!

СОҢЫ.